

Savetodavna komisija za ljudska prava

Building D, Glavni štab UNMIK-a, 10,000 Priština, Kosovo | Email: hrap-unmik@un.org | Tel: +381 (0)38 504-604, ext. 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 15. мај 2010. године

Предмет бр. 08/07

Надица КУШИЋ

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању 15. маја 2010. године, уз учешће следећих чланова:

г. Пола ЛЕМЕНСА, председавајућег
гђе Кристин ЧИНКИН

Уз помоћ
г. Раџеша ТАЛВАРА, извршног службеника

Након што је констатовала повлачење г. Марека НОВИЦКОГ са заседања о предметном случају сходно правилу 12 Пословника о раду,

Након што је размотрила изнад поменути жалбу, уложену сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године, о установљењу Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалба је уложена 15. септембра 2007. године, а уписана 18. октобра 2007. године. У поступку пред Комисијом, жалиљу је заступао *Praxis*, невладина организација са седиштем у Београду (Србија).

2. Комисија је предмет проследила Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС), 7. фебруара 2008. године, и пружила му могућност да у име УНМИК-а изнесе коментар на прихватљивост и меритум жалбе сходно правилу 30 Пословника Комисије. СПГС није искористио ову могућност.
3. Дана 8. маја 2008. године, Комисија је затражила додатне информације од жалиље. Одговор је примљен 15. маја 2008. године.
4. Дана 5. јуна 2008. године, Комисија је жалбу прогласила прихватљивом.
5. Дана 9. јуна 2008. године, Комисија је предмет проследила СПГС-у, сходно члану 11.3 Уредбе УНМИК бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године, о установљењу Саветодавне комисије за људска права (Уредба УНМИК бр. 2006/12), како би добила одговор УНМИК-а на меритум жалбе.
6. Дана 16. септембра 2008. године, СПГС је замолио Комисију да информације тражи директно од Косовске агенције за имовину (КАИ).
7. Дана 17. новембра 2008. године, као одговор на захтев Комисије, КАИ је доставила све списе предмета у вези са два тужбена захтева које је решила ХПЦЦ.
8. Дана 16. децембра 2008. године, Комисија је писала КАИ како би поново затражила додатне информације. КАИ је 22. децембра 2008. године доставила додатна објашњења.
9. У допису од 20. јануара 2009. године, СПГС се позвао на објашњења која је КАИ дала у свом допису од 22. децембра 2008. године. СПГС је сматрао да нема потребе да даље коментарише повреде људских права наведене у овом случају, те је од Комисије затражио да сва будућа питања у вези са овим предметом или било којим другим предметом који се односи на ХПД, ХПЦЦ или КАИ упути директно КАИ.
10. Комисија је замолила жалиљу да достави додатне примедбе у светлу информација добијених од КАИ и коментара СПГС-а 29. јануара 2009. године. Жалиља је одговор послала 12. фебруара 2009. године.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

11. Жалиља је становница Косова. Тренутно је расељено лице и живи у Јагодини, у Србији. Становала је у стану у Ораховцу од 1992. до 1999. године, кад је напустила Косово.
12. Господин С.А. је становник Косова и живео је у истом стану у Ораховцу од 1990. до 1992. године. Носилац права располагања имовином донео је одлуку, 31. децембра 1990. године, којом се г-дину С.А. додељује станарско право на

стану. Господин С.А. је закључио уговор о коришћењу стана 4. јануара 1991. године.

13. Дана 4. септембра 1991. године, носилац права располагања имовином поднео је Општини Ораховац захтев за исељење из стана. Општина је одобрила захтев за исељење 7. септембра 1991. године. Господин С.А. је уложио жалбу на ту одлуку Регионалном секретаријату за урбанизам и стамбене и комуналне послове у Приштини, међутим, његова жалба је била одбијена.
14. Господин С.А. је затим покренуо судски поступак пред Општинским судом у Ораховцу. Суд је признао станарско право г-дину С.А. одлуком од 4. новембра 1991. године. Носилац права располагања имовином је затим уложио жалбу на ту одлуку Окружном суду у Призрену. Окружни суд у Призрену је на крају, 11. јануара 1993. године, пресудио у корист носиоца права располагања имовином.
15. У међувремену, 12. фебруара 1992. године, г-дин С.А. је исељен из стана.
16. Носилац права располагања имовином је донео одлуку којом тај исти стан додељује жалиљи, 4. фебруара 1992. године. Дана 20. фебруара 1992. године, жалиља и носилац права располагања имовином закључили су уговор о коришћењу стана. Потом је, 4. јуна 1996. године, договорена купопродајна цена. Жалиља је платила договорени износ 10. јуна 1996. године и тако постала власница стана.
17. Господин С.А. је поднео још један тужбени захтев Општинском суду у Ораховцу, 24. новембра 1997. године, у којем тражи да му се призна имовинско право. Тај захтев је одбијен одлуком од 3. марта 1998. године.
18. Након избијања сукоба, 1999. године, жалиља је са породицом избегла са Косова. Неко време након тога, г-дин С.А. је поново запосео спорну имовину.
19. Након доласка УНМИК-а на Косово, Дирекција за стамбена и имовинска питања (ХПД) и Комисија за стамбене и имовинске захтеве (ХПЦЦ) установљене су Уредбом УНМИК бр. 1999/23, од 15. новембра 1999. године, о установљењу Дирекције за стамбена и имовинска питања и Комисије за стамбене и имовинске захтеве. ХПД је имала мандат да уреди стамбена и имовинска права на Косову и да решава спорове у вези са стамбеном имовином све док СПГС не одлучи да су локални судови способни да врше ту дужност. Циљ је био да се обезбеди свеобухватан надзор над имовинским правима на Косову, како би се постигло ефикасно и ефективно решавање тужбених захтева који се односе на стамбену имовину. Уредбом УНМИК-а бр. 1999/23, установљена је ХПЦЦ као независан орган ХПД-а задужен за решавање некомерцијалних спорова у вези са стамбеном имовином, које јој додели ХПД.
20. ХПЦЦ је имала надлежност за три категорије захтева у вези са стамбеном имовином: захтеве појединаца чија су власничка, имовинска или станарска права на стамбеној имовини била одузета након 23. марта 1989. године на основу законских прописа који су дискриминациони у својој примени или

намери (захтеви “категорије А”); захтеве појединаца који су закључивали неформалне имовинске трансакције након 23. марта 1989. године (захтеви “категорије Б”) и захтеве појединаца који су недобровољно изгубили власништво, поседовање или станарско право на својим непокретностима након 24. марта 1999. године (захтеви “категорије Ц”).

21. Дана 21. фебруара 2002. године, жалиља је поднела ХПД-у захтев “категорије Ц” (ДС304820), у којем тражи враћање у посед стана у Ораховцу.
22. ХПЦЦ је донела одлуку, 22. октобра 2004. године, којом жалиљи додељује право да поново уђе у посед стана.
23. Међутим, 22. новембра 2001. године, г-дин С.А. је поднео захтев “категорије А” (ДС007352), у којем тражи да му се призна имовинско право на истом стану.
24. Према евиденцији коју је доставила КАИ, ХПЦЦ није објединила ова два захтева ради заједничке обраде услед техничке грешке. Одлука од 22. октобра 2004. године, којом је ХПЦЦ одлучила у корист жалиље, била је донета без узимања у обзир супротстављеног захтева “категорије А” за исти стан, који је чекао на решавање пред ХПЦЦ.
25. ХПД је открила нерешен захтев “категорије А” у јуну 2005. године. Дана 18. јуна 2005. године, ХПЦЦ је донела “Резолуцију бр. 23”, којом је укинула своју одлуку од 22. октобра 2004. године и одлучила да та два захтева треба разматрати заједно.
26. У одлуци од 22. октобра 2005. године, ХПЦЦ је одлучила да г-дин С.А. има законито станарско право, а да жалиља има право власништва на тој имовини. У складу с Уредбом УНМИК-а бр. 2000/60 о захтевима у вези са стамбеном имовином и правилима вођења поступка и извођења доказа пред Дирекцијом за стамбена и имовинска питања и Комисијом за стамбене и имовинске захтеве, ХПЦЦ је одобрила г-дину С.А. право да станује у стану, под условом да за то плаћа одређену суму. Висину тог износа требало је да утврди ХПД. Након што би г-дин С.А био обавештен о износу, имао би рок од 120 дана да тај износ плати ХПД-у, и на тај начин би жалилац од ХПД-а добила накнаду за износ који је платила за куповину стана, укључујући проценат од његове тренутне тржишне вредности, као и накнаду трошкова за сва улагања у стан које је можда предузела. Уколико г-дин С.А. не би платио ту суму, жалиља би могла да запоседне имовину.
27. Жалиља је, 13. фебруара 2006. године, поднела захтев за поновно разматрање одлуке од 22. октобра 2005. године, у којем је навела да је свако имовинско право г-дина С.А. на стану поништено судским поступком од 1991. до 1993. године, који није био дискриминациони. Она је приложила и пресуду од 3. марта 1998. године, којом се одбацује потраживање г-дина С.А. према предметној имовини. Господин С.А. је одговорио да су сва та документа била поднета у првој инстанци и да се нема шта даље разматрати.

28. Дана 31. марта 2006. године, ХПЦЦ је донела одлуку којом је одбацила захтев за поновно разматрање, напомињући да иако пресуда од 3. марта 1998. године заправо јесте била нови доказ, она не представља валидно оспоравање њене претходне одлуке. Наиме, ХПЦЦ је навела да су пресудом од 3. марта 1998. године решена само процедурална питања али не и суштина тужбеног захтева.
29. Уредбом УНМИК-а бр. 2006/10, од 4. марта 2006. године, о решавању тужбених захтева који се односе приватну непокретну имовину, укључујући пољопривредну и комерцијалну имовину, основана је Косовска агенција за имовину (КАИ), као орган који наслеђује ХПД. Међутим, Уредба УНМИК-а бр. 2006/10 је убрзо након тога “привремено укинута” Уредбом УНМИК-а бр. 2006/50, од 16. октобра 2006. године, о решавању захтева који се односе на приватну непокретну имовину, укључујући пољопривредну и комерцијалну имовину. КАИ је сматрана независним телом. Члан 22 Уредбе УНМИК бр. 2006/50 наводи да та уредба остаје на снази до 31. децембра 2008. године, осим ако СПГС или “надлежни орган који га наследи” не продужи њено важење.
30. Према информацијама које је пружила КАИ крајем 2008. године, одлука од 31. марта 2006. године није била спроведена зато што КАИ још није била донела прописе којима се уређује плаћање накнаде. Према Годишњем извештају КАИ за 2009. годину¹, о питању програма плаћања накнаде још увек се дискутовало крајем 2009. године.

III. ЖАЛБА

31. Жалиља тврди да је њено право на правично суђење, загарантовано чланом 6.1 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП), прекршено по више основа. Наиме, ХПЦЦ није прописно уважила ограничења својих надлежности приликом разматрања њеног захтева за поновно разматрање, није донела образложену одлуку о њеном захтеву и судско веће које је расправљало о њеном предмету није било непристрасно. Осим тога, жалиља тврди да непостојање гаранција правичног суђења и наводно недовољно доказима поткрепљена одлука ХПЦЦ доводи до кршења права на поштовање породичног и приватног живота према члану 8 ЕКЉП. У сличном тону, жалиља тврди да наводно непостојање независности саме ХПЦЦ и немогућност улагања жалбе на одлуке ХПЦЦ-а неком засебном вишем судском органу чини ХПЦЦ неделотворном као правни лек за повреде члана 13 ЕКЉП. На крају, жалиља тврди да је одлуком ХПЦЦ повређено њено право на мирно уживање имовине према члану 1 Протокола бр. 1 ЕКЉП, пошто је одлуком ХПЦЦ предност дата правима друге стране на имовини у односу на права жалиље, што је довело до *de facto* експропријације.
32. Жалиља такође тврди да је њено право на правично суђење, према члану 6.1 ЕКЉП, и њено право на мирно уживање имовине, према члану 1 Протокола бр. 1 ЕКЉП, прекршено неизвршењем одлуке ХПЦЦ донете у њену корист,

¹ Годишњи извештај КАИ за 2009. годину, тачка 5.6, доступан је на интернет страници <http://www.kpaonline.org/PDFs/kpaYR2009.pdf>.

утолико што је том одлуком станарско право г-дина С.А. условљено плаћањем накнаде жалиљи. Она надаље тврди, будући да правни лек који је прописала ХПЦЦ остаје непримењив те, према томе, и непостојећи, да УНМИК није обезбедио делотворан правни лек, што представља повреду члана 13 ЕКЉП.

IV. ПРАВО

A. Прелиминарно питање прихватљивости

33. Дана 17. октобра 2009. године, СПГС је донео Административно наређење УНМИК-а бр. 2009/1 за спровођење Уредбе УНМИК бр. 2006/12 о оснивању Саветодавне комисије за људска права. Административним наређењем УНМИК-а бр. 2009/1 уведени су нови критеријуми прихватљивости у члану 2, насловљеном “Питања прихватљивости”.

34. Члан 2.1 Административног наређења УНМИК-а бр. 2009/1 гласи: “У било којој фази поступка пред Саветодавном комисијом по жалби у вези са повредом људских права, Саветодавна комисија мора да размотри сва питања која се односе на прихватљивост жалбе пре разматрања меритума”.

35. Члан 2.3 Административног наређења УНМИК-а бр. 2009/1, у релевантном делу, гласи:

Уколико питања прихватљивости жалбе буду покренута у било ком тренутку након што Саветодавна комисија донесе одлуку о прихватљивости жалбе и започне разматрање о меритуму, Саветодавна комисија је дужна да прекине своје већање о меритуму све док питање о прихватљивости жалбе не буде у целости поново размотрено и изнова решено.

36. Правило 33 Пословника Комисије, измењеног и допуњеног 12. фебруара 2010. године, гласи:

1. У случају да ново питање прихватљивости буде покренуто или настало након што је жалба проглашена прихватљивом, Комисија, у складу с чланом 2.3 Административног наређења бр. 2009/1, прекида своје већање о меритуму и решава питање прихватљивости посебном одлуком.

2. Међутим, кад је јасно да је Специјални представник Генералног секретара већ у потпуности размотрио меритум жалбе, Комисија може одмах да усвоји своје мишљење о меритуму, у које затим укључује своју одлуку о питању прихватљивости.

37. У току испитивања меритума жалбе, настало је ново питање прихватљивости. Ово питање се мора прво решити.

38. Члан 3.1 Уредбе УНМИК бр. 2006/12 прописује да Комисија може да се бави одређеним предметом тек након што утврди да, између осталих тражених услова, жалба испуњава услов да је поднета “у року од шест месеци од доношења коначне одлуке”.
39. Комисија примећује да је ХПЦЦ донела своју одлуку о поновном разматрању 31. марта 2006. године, а да ју је жалиља примила у јуну 2006. године. Жалиља је своју жалбу ХРАП-у поднела 15. септембра 2007. године. Жалба је, дакле, поднета више од годину дана након што је жалиља примила коначну одлуку. Као резултат тога, Комисија мора да прогласи жалбу неприхватљивом у делу који се односи на наводни пропуст ХПЦЦ-а да узме у обзир ограничења надлежности и донесе образложену одлуку, на наводну пристрасност ХПЦЦ-а, на немогућност жалиље да уложи жалбу на одлуке ХПЦЦ-а засебном вишем судском органу и на наводну *de facto* експропријацију њене имовине. Све ове притужбе су уперене против саме одлуке ХПЦЦ, која је постала коначна у јуну 2006. године. Према томе, наводи поменути у горњем ставу 31 су неприхватљиви јер су поднети ван рока.
40. Ова одредба не утиче на остале аспекте жалбе, поменуте у горњем ставу 32. Како је Комисија утврдила у својој одлуци о прихватљивости од 5. јуна 2008. године, ти аспекти се односе на наводно континуирано кршење права жалиље.
41. Пошто је СПГС већ у потпуности размотрио и прихватљивост и меритум жалбе, Комисија, у складу с правилом 33 свог Пословника о раду, своју одлуку о прихватљивости укључује у своје мишљење о меритуму.

Б. Наводна повреда члана 6.1 ЕКЉП

42. Жалиља се жали на прекомерно одлагање извршења одлуке ХПЦЦ, утолико што је та одлука донета у њену корист.

i. Аргументи страна

43. У свом коментару од 12. фебруара 2009. године, жалиља тврди да је више од три године прошло од кад је ХПЦЦ донела коначну одлуку у њеном предмету и да она живи као расељено лице са нерешеним стамбеним питањем још од 1999. године. Жалиља даље тврди да, иако СПГС у својим коментарима од 20. јануара 2009. године наводи да би програм плаћања накнаде требало ускоро да буде на располагању, КАИ у свом допису од 22. децембра 2008. године једино наводи да су припреме за успостављање механизма у току; жалиља напомиње да су до тог датума саме припреме трајале већ више од пет година. Она тврди да је више пута питала за разлоге одлагања, али је једино обавештење које је добила било да ће програм плаћања накнаде ускоро бити установљен.
44. Жалиља надаље образлаже да је начин обрачунавања накнаде описан у члану 4.4 Уредбе УНМИК бр. 2000/60, којим се ХПД обавезује да утврди формулу за

одређивање ових износа. Како је Уредба УНМИК-а бр. 2000/60 проглашена 31. октобра 2000. године, жалиља сматра да се на завршетак програма накнаде заправо чекало приближно девет година. Ово неделовање ХПД-а је, дакле, онемогућило спровођење одлуке ХПЦЦ.

45. УНМИК на ово одлагање одговара тврдњом да у време кад је донета одлука у предмету жалиље, ХПД није имала математичку формулу за израчунавање износа накнаде који г-дин С.А. треба да плати. УНМИК наводи да је у 2004. години пројекат спроводио независни консултант, који је требало да припреми математичку формулу за утврђивање износа накнаде који би подносилац захтева у чију је корист одлучено, за кога је ХПЦЦ утврдила да је био дискриминисан, иначе морао да плати за откуп имовине да није био дискриминисан.
46. Ова формула мора да узме у обзир бројне аспекте, укључујући хиперинфлацију у бившој Југославији у одговарајућем периоду, вредност имовине према старом закону о становању и садашњу тржишну вредност предметне имовине.
47. Ова формула је требало да послужи Надзорном одбору КАИ као предлог методологије за решавање спорних питања, укључујући механизам финансирања програма накнаде. Тај предлог је недавно претрпео промене и обрађен је на основу програма базе података који је доставио консултант. Ревидирана методологија има за циљ да Влади Косова пружи одговарајуће информације за израду закона на ову тему. Закон ће морати да уреди да ли и у којој мери новчани износ може да буде умањен за лица за која је утврђено да су претрпела дискриминацију, да би стекли власништво на предметном стану. Тај износ онда мора да буде мерило (референтни износ) у законском пропису у односу на износ који следује тренутном власнику уколико лице које је претрпело дискриминацију искористи своје право на откуп имовине. Износ накнаде мора да буде једнак тренутној тржишној вредности имовине.
48. Мора се предузети још један процес одређивања референтног износа како би се утврдила висина накнаде коју треба платити лицу које је било дискриминисано, уколико то лице одлучи да не откупи имовину, која би била једнака тренутној тржишној вредности имовине, умањена за износ које би то лице било обавезно да плати према закону о становању. На крају, морају да постоје гаранције да ће сваки мањак новчаног износа уплаћеног у програм накнаде у односу на износ исплаћен подносиоцима захтева бити покривен новчаним средствима из Консолидованог буџета Косова и/или донацијама.
49. УНМИК се ослања на изјаве КАИ како би оправдао одлагање у извршењу одлуке. УНМИК указује на недостатак неопходне законске регулативе, што је опет последица компликованог законодавног процеса на Косову, односа између КАИ и Владе Косова, тешкоћа у избору потребне стратегије и очигледног недостака донација. УНМИК такође указује на чињенцу да процес доношења потребног законског прописа треба да буде завршен ускоро, што ће омогућити да одлуке, као што је она донета у случају жалиље, буду спроведене.

ii. Оцена Комисије

а. Временска надлежност Комисије

50. У предметном случају, Комисија подсећа да је Уредбом УНМИК-а бр. 2006/10, од 4. марта 2006. године, створена КАИ, као тело које је наследило ХПД. Уредба УНМИК-а бр. 2006/10 је убрзо затим замењена Уредбом УНМИК-а бр. 2006/50 од 16. октобра 2006. године. Члан 22 Уредбе УНМИК бр. 2006/50 прописује да Уредба остаје на снази до 31. децембра 2008. године, осим ако СПГС или “надлежни орган који га наследи” не продужи њено важење. У међувремену, косовске власти су усвојиле скупштински закон бр. 03/L-079, од 13. јуна 2008. године, којим се мења и допуњује Уредба УНМИК-а 2006/50 о решавању у вези са приватном непокретном имовином, укључујући пољопривредну и комерцијалну имовину, на основу Устава Косова.
51. Одговор УНМИК-а на ову ситуацију описан је детаљно у Извештају Генералног секретара Савету безбедности Уједињених нација о Привременој управи мисије Уједињених нација на Косову (С/2009/149), од 17. марта 2009, чији став 24 гласи:

Уредба УНМИК бр. 2006/50, која се односи на Косовску агенцију за имовину, истекла је 31. децембра 2008. године. Београд је затражио од мог специјалног представника да размотри могућност продужења мандата Агенције, те је он обавио низ разговора са свим релевантним актерима, укључујући косовске власти. Међутим, сигнали који долазе од косовских власти, као и они од међународних актера укључених у процес везан за Агенцију, до сада су били негативни. Истовремено, косовске власти и међународни директор, којег је наименовао Међународни цивилни представник/Специјални представник Европске уније, преузели су потпуну административну контролу над Агенцијом, која тренутно ради у складу са законом којег је усвојила Скупштина Косова.

52. Сходно томе, Комисија сматра да је период који она треба да испита завршен 31. децембра 2008. године, кад је престала да важи Уредба УНМИК бр. 2006/50.

б. Да ли је члан 6.1 ЕКЉП примењив у предметном случају

53. Као почетно питање, Комисија мора да утврди да ли је члан 6.1 ЕКЉП примењив у предметном случају. Члан 6.1 ЕКЉП у релевантном делу гласи:

Приликом утврђивања својих грађанских права и обавеза ... свако има право на правичну и јавну расправу у разумном временском року пред независним и непристрасним судом установљеним законом [...].

54. Члан 6.1 ЕКЉП се примењује на утврђивање “грађанских права и обавеза” појединца. Комисија примењује да се спор између страна у поступку пред ХПЦЦ односи на њихова права у вези са одређеном стамбеном имовином. Дакле, спор се односи на утврђивање имовинских права жалиље, права за која је јасно да су “грађанске” природе (видети пресуду Европског суда за људска права (ЕСЉП), *Зандер против Шведске*, од 25. новембра 1993, *Публикације Суда*, Серија А, бр. 279-Б, стр. 40, ст. 27).
55. Члан 6.1 ЕКЉП се у начелу примењује једино на поступке пред “трибуналом”/судом/. ЕСЉП наводи да је “суштинска карактеристика трибунала његова правосудна функција, односно, одлучивање о питањима у његовој надлежности на основу правних прописа и вођењем поступка на прописан начин” (ЕСЉП, *Кипар против Турске* [Велико веће], бр. 25781/09, пресуда од 10. маја 2001, *ЕКЉП*, 2001-IV, ст. 233). Осим тога, дотични трибунал мора да има надлежност да испитује сва чињенична и правна питања у вези са расправом која се пред њим води (видети пресуду ЕСЉП, *Олујић против Хрватске*, бр. 22330/05, од 5. фебруара 2009, ст. 38). Ипак, да би се једно тело сматрало “трибуналом”, члан 6.1 ЕКЉП не прописује да оно треба да буде “суд у класичном смислу те речи, који је саставни део стандардне правосудне машинерије једне државе” (ЕСЉП, *Кембел и Фел против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 28. јуна 1984. године, *Публикације Суда*, Серија А, бр. 80, стр. 39, ст. 76).
56. У том смислу, Комисија напомиње да ХПЦЦ није била класичан суд. Она је била орган за масовну обраду тужбених захтева који је доносио обавезујуће и извршне одлуке (видети Уредбу УНМИК бр. 1999/23, претходно навођену). Правила вођења поступка пред ХПЦЦ била су утврђена претходно поменутом (став 26) Уредбом УНМИК-а бр. 2000/60, и ХПЦЦ је о тужбеним захтевима одлучивала у процесу супротстављања страна на основу правних прописа. Те одлуке су биле коначне и извршаване од стране административног тела, ХПД-а. ХПЦЦ је, дакле, била правосудна по функцији, стога је члан 6 ЕКЉП примењив на поступке вођене пред ХПЦЦ (видети мишљење ХРАП, *Вучковић*, бр. 03/07, од 13. марта 2010, став 34).

в. Да ли је било непотребно одлагања у извршењу одлуке ХПЦЦ

1. Општа начела

57. Право на приступ суду загарантовано чланом 6.1 ЕКЉП било би илузорно уколико би меродавни домаћи правни систем дозволио да коначне и обавезујуће судске одлуке остану без дејства на штету једне стране (ЕСЉП (Велико веће), *Имобилиаре Сафи против Италије*, бр. 22774/93, пресуда од 28. јула 1999. године, став 66, *ЕКЉП*, 1999-V). Извршење одлуке “трибунала” у смислу члана 6 ЕКЉП мора се дакле сматрати саставним делом “суђења” у сврху члана 6 ЕКЉП (видети, између многих других, пресуду ЕСЉП у *Бурдов против Русије* (Бр. 2), бр. 33509/04, од 15. јануара 2009, ст. 65).

58. Неоправдано одуговлачење у спровођењу обавезујуће пресуде може дакле да представља кршење ЕКЉП (видети претходно навођену пресуду ЕСЉП, *Бурдов против Русије* (Бр. 2), ст. 66). Међутим, оправданост таквог одлагања треба утврђивати у светлу сложености поступка извршења одлуке, понашања жалиоца и надлежних органа, као и износа и врсте досуђене накнаде (ЕСЉП, *Цвијетић против Хрватске*, бр. 71549/01, пресуда од 26. фебруара 2004, ст. 37).
59. Сложеност поступка извршења одлуке или буџетског система не могу да ослободе надлежне органе њихове обавезе према ЕКЉП да сваком гарантују право да обавезујућа и извршна одлука буде спроведена у разумном року (упоредити са претходно навођеном пресудом ЕСЉП, *Бурдов против Русије* (Бр. 2), ст. 70). На овим је органима да организују своје правне системе на начин који надлежним органима омогућава да обезбеде извршење пресуде у разумном року (видети претходно навођену пресуду ЕСЉП, *Бурдов против Русије* (бр. 2), став 70; *mutatis mutandis*, ЕСЉП (Велико веће), *Комингерсол С.А. против Португалије*, бр. 35382/97, пресуда од 6. априла 2000, став 24, ЕСЉП, 2000-IV).
60. ЕСЉП налази да су одлагања од више од годину дана у извршењу судских одлука очигледно у супротности са ЕКЉП и да никакве околности не могу да оправдају толика одлагања (ЕСЉП, *Бурдов против Русије* (Бр. 2), претходно навођена, став 74). ЕСЉП такође напомиње да сам недостатак општих регулатива или процедура не може да оправда одлагање од годину дана у спровођењу обавезујуће и извршне одлуке (видети ЕСЉП, *Бурдов против Русије* (бр. 2), претходно навођену, ст. 81).

2. Примена на предметни случај

61. Комисија уочава да је неоспорно да су и жалиља и г-дин С.А. добили одлуке којима су им одобрена различита права у односу на спорни стан. Жалиљи је признато право власништва, а г-дину С.А. је одобрено станарско право на том истом стану до окончања програма накнаде. Након што програм накнаде буде окончан, г-дин С.А. ће имати могућност или да откупи стан или да се из њега исели, али уз добијање накнаде због немогућности откупа стана због тога што је претходно био дискриминисан. Уредба УНМИК-а бр. 2000/60 прописује да су лица у ситуацији као што је г-дин С.А. обавезна да плате тражени износ у року од 120 дана од одлуке ХПД. Тај рок може да буде продужен за још 120 дана уколико би непродужење рока изазавало прекомерне невоље подносиоцу захтева.
62. Међутим, формула за утврђивање износа који треба исплатити још није била направљена. Резултат тога је да је жалиља остављена са одлуком којом јој се додељује право на поновно запоседање имовине или на накнаду, а која је на дан 31. децембра 2008. године већ годину дана и девет месеци чекала на извршење. Тог дана је одговорност УНМИК-а за рад КАИ престала, а жалиља још увек није могла да предвиди кад ће одлука бити извршена.

63. Комисија примећује да понашање жалиље није утицало на поступак извршења у овом случају. Сложеност поступка извршења исто тако није спорна, с обзиром на чињеницу да нема таквих поступака о којима би се тренутно могло говорити. Стога Комисија мора да испита понашање надлежних органа и износ и врсту досуђене накнаде како би утврдила да ли је одлагање извршења од бар једне године и девет месеци било разумно у датим околностима.
64. Тужени се у својим аргументима за одбрану одлагања првенствено ослања на компликовану правну и политичку ситуацију на Косову и њен утицај на доношење законских прописа неопходних за функционисање програма накнаде, и напомиње да ће програм ускоро бити завршен. Руска Федерација се ослањала на сличан аргумент у случају *Бурдов против Русије (Бр. 2)*, претходно навођен, наводећи да је Уставни суд Русије сматрао да Парламент треба да донесе законски пропис којим се обезбеђује правни лек за непостојање програма накнаде у одуженом поступку извршења (видети претходно наведен случај ЕСЉП, *Бурдов против Русије (Бр. 2)*, ст. 113). Међутим, као и ЕСЉП у том случају, Комисија напомиње да законски пропис којим би се отклонило такво стање није био донесен пре истека Уредбе УНМИК бр. 2006/50, 31. децембра 2008. године. Заправо, потреба за формулом којом би се одредила одговарајућа накнада предвиђена је у октобру 2000. године доношењем Уредбе УНМИК-а 2000/60.
65. Комисија прихвата да надлежни органи уживају прилично широко дискреционо право и то нарочито у јединственом контексту у којем УНМИК делује. Међутим, у овој ситуацији, након девет година се још увек чека на формулу за одређивање износа накнаде. Поред позитивних корака започетих у 2004. години, односно задржавањем консултанта да ради на формули за накнаду, УНМИК није изнео ниједан убедљив аргумент којим би објаснио зашто је неопходна формула остала непримењена четири године касније, у децембру 2008, кад је престала одговорност УНМИК-а за рад КАИ. Жалиља је, дакле, била суочена са неизвесношћу и чекањем неодређеног трајања.
66. Штавише, будући да ће након утврђивања износа који треба платити, г-дин С.А. морати да изабере између плаћања тог износа (у ком случају ће он добити право на поседовање стана, а жалиља ће добити накнаду) или неплаћања тог износа (у ком случају он неће имати право на поседовање стана, а жалиља ће имати право на поседовање) (видети горњи став 26), Комисија закључује да природа саме пресуде није безначајна. Разлика између два могућа исхода овог процеса је значајна и суштински ће утицати на жалиљу. Ово разилажење могућих исхода наводи Комисију на закључак да је природа пресуде важан фактор који треба узети у обзир у предметном случају.
67. Имајући у виду све претходно поменуте елементе, Комисија закључује да је одлагање у извршењу одлуке ХПЦЦ било неразумно дуго.
68. Сходно томе, дошло је до повреде члана 6.1 ЕКЉП.

В. Наводна повреда члана 1 Протокола бр. 1 ЕКЉП

69. Комисија уочава да је обавезујућом и извршном одлуком ХПЦЦ од 31. марта 2006. године одобрено право или на накнаду или на поновно запоседање стана. Стране у поступку ово не оспоравају. ЕСЉП сматра да судским путем створена права, у овом случају или право на накнаду или право на потпуно уживање имовине, треба сматрати “имовином” у смислу члана 1 Протокола бр. 1 ЕКЉП (видети пресуду ЕСЉП, *Василопулу против Грчке*, бр. 47541/99, од 21. марта 2002, ст. 22).
70. Према томе, пролонгирано неизвршавање одлуке ХПЦЦ-а у корист подносиоце представке од стране надлежних органа представља повреду права жалиље на мирно уживање њене имовине, чиме је прекршен члан 1 Протокола бр. 1 ЕКЉП (видети, *mutatis mutandis*, претходно навођену пресуду ЕСЉП, *Бурдов против Русије (Бр. 2)*, ставови 86-87).

Г. Наводна повреда члана 13 ЕКЉП

71. Комисија налази да се жалба на основу члана 13 ЕКЉП (право на делотворан правни лек) тиче суштински истог питања које је размотрено према члану 6.1. У таквим околностима, Комисија налази да нема засебних питања која се могу покренути на основу члана 13 ЕКЉП (видети мишљење ХРАП, *Милогорић и остали*, бр.38/08, 58/08, 61/08, 63/08 и 69/08, од 24. марта 2010, ст. 49).

V. ПРЕПОРУКЕ

72. У светлу закључака Комисије у овом случају, Комисија је мишљења да је известан облик одштете неопходан.
73. Након закључака Комисије, УНМИК би по правилу требало да предузме одговарајуће мере како би зауставио постојеће кршење права и да у мери у којој је то могуће уклони последице. УНМИК нарочито треба да обезбеди, предузимањем одговарајућих правних и административних мера, делотворну и експедитивну реализацију права жалиље на накнаду, као и права свих осталих лица у сличној ситуацији, у складу са начелима заштите имовинских права наведених у члану 1 Протокола бр. 1 (видети пресуду ЕСЉП (Велико веће), *Брониовски против Пољске*, бр. 31443/96, од 22. јуна 2004. године, ст. 192 и 194, *ЕКЉП*, 2004-V). Међутим, како је Комисија претходно навела, одговорност УНМИК-а у погледу ХПД, ХПЦЦ и КАИ на Косову престала је 31. децембра 2008. године, истеком важења Уредбе УНМИК бр. 2006/50. УНМИК, дакле, није више у позицији да предузима мере које ће имати директан утицај на доношење законског прописа неопходног за извршење одлуке ХПЦЦ у случају жалиље.
74. Комисија сматра да такво чињенично стање не ослобађа УНМИК обавезе да, колико је то могуће, санира последице кршења права за које је он одговоран. У

складу са судском праксом ЕСЉП у вези са ситуацијама у којој постоји смањена надлежност државе, мишљење је Комисије да УНМИК мора да настоји да свим расположивим дипломатским средствима у односу на косовске власти добије уверавања да ће законски пропис неопходан за извршење таквих одлука ХПЦЦ бити донет без одлагања (видети пресуду ЕСЉП (Велико веће), *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, од 8. јула 2004, *ЕКЉП*, 2004-VII, ст. 333; пресуду ЕСЉП, *Ал-Садун и Мфуди против Уједињеног Краљевства*, бр. 61498/08, од 2. марта 2010, ст. 171; видети и претходно навођено мишљење ХРАП, *Милогорић и остали*, ст. 52).

75. Комисија даље сматра да УНМИК треба да додели одговарајућу накнаду жалиљи за нематеријалну штету коју је претрпела као резултат неизвршења одлуке ХПЦЦ до 31. децембра 2008. године.

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

- 1. НАЛАЗИ ДА ЈЕ ЖАЛБА НЕПРИХВАТЉИВА У ПОГЛЕДУ ОНИХ НАВОДНИХ ПОВРЕДА ПРАВА ЖАЛИЉЕ ПРЕМА ЕВРОПСКОЈ КОНВЕНЦИЈИ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА ОПИСАНИХ У СТАВУ 31;**
- 2. НАЛАЗИ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО ПОВРЕДЕ ЧЛАНА 6.1 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА УСЛЕД НЕИЗВРШЕЊА ОДЛУКЕ ХПЦЦ;**
- 3. НАЛАЗИ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО ПОВРЕДЕ ЧЛАНА 1 ПРОТОКОЛА БР. 1 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА УСЛЕД НЕИЗВРШЕЊА ОДЛУКЕ ХПЦЦ;**
- 4. НАЛАЗИ ДА НЕМА ПОТРЕБЕ ДА ИСПИТУЈЕ ЖАЛБУ НА ОСНОВУ ЧЛАНА 13 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**
- 5. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК ПРЕДУЗМЕ СЛЕДЕЋЕ МЕРЕ:**
 - А. ПОЗОВЕ НАДЛЕЖНЕ ОРГАНЕ НА КОСОВУ ДА ПРЕДУЗМУ СВЕ МОГУЋЕ КОРАКЕ КАКО БИ ОСИГУРАЛИ ДА АДМИНИСТРАТИВНЕ МЕРЕ НЕОПХОДНЕ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ТАКВИХ ОДЛУКА ХПЦЦ БУДУ УСВОЈЕНЕ БЕЗ ОДЛАГАЊА;**
 - Б. ДОДЕЛИ ЖАЛИЉИ ОДГОВАРАЈУЋУ НАКНАДУ ЗА НЕМАТЕРИЈАЛНУ ШТЕТУ;**
 - В. ПРЕДУЗМЕ ХИТНЕ И ДЕЛОТВОРНЕ МЕРЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПРЕПОРУКА КОМИСИЈЕ И ОБАВЕСТИ ЖАЛИЉУ И КОМИСИЈУ О ДАЉЕМ РАЗВОЈУ ДОГАЂАЈА У ОВОМ СЛУЧАЈУ.**

Раџеш ТАЛВАР
извршни службеник

Пол ЛЕМЕНС
председавајући